СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLIX. Ч. 91. Джерзі Сіті, Н. Дж., середа, 23-го квітня 1941. No. 91. Jersey City, N. J., Wednesday, April 23, 1941. VOL. XLIX.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. 4-0807. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

ЗАКОНОПРОЄКТ ПІДВИШКИ ПОДАТКІВ ЙДЕ ДО КОНҐРЕСУ

ВАШИНГТОН. — Департамент фінансів предложив перед конгресовим комітетом засобів законопроект, на основі якого збільшеньб державні податкові приходи на три і пів біліона долярів, осягаючи в той спосіб 12 і пів біліона долярів податкових приходів на наступний фіскальний рік. З цього законопроекту виходить, що підвишка податків припалаб найбільше багатим корпораціям, бо їм збільшеньб податки від 24 до 30%. Люди, що заробляють по три тисячі долярів річно і більше, дісталиб певний додаток до основного податку. Всім іншим людям, що платять податки, збільшеньб стопу від 2.2% до 6.6%. Крім того податки будуть поширені на інші верстви, які дотепер їх цілком не платили.

ЗАТОНУЛИ ДВА КОРАБЛІ ЧЕРВОНОГО ХРЕСТА.

ВАШИНГТОН. — Заступник голови Американського Червого Хреста, Ернест Свифт, заявив, що два грецькі кораблі наладовані в Америці ріжними медичними приладдями по дорозі до Греції загинули і все пропало. Червоний Хрест, який закупив в Америці ці медичні продукти за ціну півтора міліона долярів, знає напевно, що один корабель затоплений. А про другий вже від пяти тижнів не має жадної вістки, так, що майже певним є, що й він пропав. Посилки речей до Греції, говорив Свифт натрапляють на величезні труднощі.

РУЗВЕЛТ ЗАКЛИКУЄ ЛІКАРІВ ДО СЛУЖБИ.

ВАШИНГТОН. — Президент Рузвелт видав заклик до молодих американсь[illegible] лікарів, щоб вони вступали як добровольці до [illegible]ійської військової службои. Лікарської помочи Англії дуже потрібно не лиш на фронті, але також для рятування цивільного населення. Таких лікарів здалосяб Англії відразу тисяча. У відповідь на цей заклик президента в Ню Йорку відразу зголосилось 35 молодих лікарів.

ЩЕ ПРО СВОБОДУ ПРЕСИ.

НЮ ЙОРК. — В прилюдній промові секретар торговлі, Джес Джовнс, заявив, що ні президент Рузвелт, ні ніхто інший в кабінеті, не бажає впроваджувати пресової цензури. Для американського демократичного устрою потрібна свобода слова і свобода критики. Лиш з подавання дійсних, невикривлених фактів може повстати правильна публична опінія, яка з черги є джерелом сили американської влади, казав він. Тому свобода слова і друку в Америці це святі, запевнені речі. Але самі журналісти мусять добре знати, що кожна свобода вимагає розумного користування нею. Журналісти не сміють її надуживати і робити щось таке, що може бути шкідливе для нації. Зокрема вони не повинні друкувати таких вісток, що мають чисто мілітарний характер. Про кампанію зброєння Джес Джовнс заявив, що вона поступає ліпше, ніж лише добре.

ПРИЗНАННЯ КОРЕСПОНДЕНТАМ.

НЮ ЙОРК. — На засіданні новинкарської компанії „Ди Юнайтед Прес" директори висказували найкращі признання своїм заграничним кореспондентам, які наражаються на найбільші небезпеки війни, щоб звідтам дістати правдиві описи. Багато з них постійно перебуває в перших фронтових лавах, або на воєнних кораблях. Лучається нераз, що їх вбивають.

ЗАПЕРЕЧУЄ, ЩО СЕРЕД РОБІТНИЦТВА Є „ІЗМИ".

НЮ ЙОРК. — Голова юнії текстильних робітників, Еміл Рів, заявив, що це неправда, начеб серед американського робітництва діяли якісь сильні комуністичні, чи фашистівські струї. Американське робітництво не переняте жадними „ізмами", крім американізму, казав він.

ВИКИНУЛИ ДВОХ КОМУНІСТІВ.

КЕМБЕЛ (Ню Джерзі). — Голова юнії корабельних робітників, Джан Ґрін, заявив, що голова і бизнесовий менаджер юнійного льокалю в Болтімор, Норман Дорланд і Карл Брадлей, були активними комуністами і тому їх викинено з юнії.

СВІДЧЕННЯ ПРОТИ БРИДЖЕСА.

САН ФРАНЦІСКО. — На суді зізнавав бувший представник американської комуністичної партії до Москви, Нет Гонінґ і сказав, що в Москві часто говорили про Геріґо Бриджеса, організатора мореплавних робітників на західнім побережу. В Москві його уважали за комуніста і він дійсно належав до американської комуністичної партії, говорив Гонінґ.

ЕСПОЗІТИ УДАЮТЬ „БОЖЕВІЛЬНИХ".

НЮ ЮОРК. — Два брати Еспозіти, які пару місяців тому підчас грабунку замордували трьох осіб, далі удають божевільних, щоб врятувати своє життя. Підчас розправи вони кидались, бурчали, товкли головою до стола.

РУЗВЕЛТ ЗАКЛИКАЄ ДО БЕЗПРОВОЛОЧНОГО ВІДКРИТТЯ КОПАЛЕНЬ

Президент Рузвелт видав заклик до власників копалень мягкого вугля і до юнії вуглекопів, що вже від двох тижнів страйкує, щоб вони безпроволочно розпочали роботу, бо не можна допустити до того, щоб внаслідок браку вугля наступила зупинка виробу ріжних воєнних продуктів. Рузвелт апелював до патріотичного почуття власників копалень і робітників. Північні копальні і їх робітники вдійсноти не мають причин до страйку, бо вони вже підписали збірну умову праці і погодились на услівя. Це полудневі копальні не хочуть погодитись на ті самі плати для своїх робітників, бо це, як вони кажуть, поставить їх у прикре положення під оглядом конкуренції з північними копальнями. Президент закликав, щоб полудневі копальні і робітники приступили відразу до праці, а водночас свої непорозуміння поручили урядови до вирівнання.

МІЛІТАРНА СПІВПРАЦЯ АМЕРИКИ З КАНАДОЮ

Між урядом Злучених Держав Америки і Канадою прийшло до порозуміння, на основі якого оба краї зачнуть тісно співпрацювати відносно оборони цеї півкулі, а також відносно всякої мілітарної помочи Англії. Коли ходить про воєнний промисл, то оба ті краї будуть працювати майже як один. В добре обзнайомлених колах говорять, що та співпраця піде далі і не обмежиться до чисто економічної. Канада, говорять ті кола, тепер добивається, щоб Злучені Держави Америки післали на її територію своє військо, яке буде охороняти канадійські території. Натомісць Канада буде могла своє військо вислати на фронт.

В БАГАТЬОХ СТЕЙТАХ ГОРЯТЬ ЛІСИ

В одинацятьох стейтах Америки на широку скалю горять ліси. В однім лиш стейті Ню Джерзі згоріло, або горить, 78,000 акрів ліса. Вогонь захопив чимало домів і знищив їх до тла. Багато домів погоріло в околицях Лейквуд. Вогонь підсунувся також до Форту Дикс, але пять тисяч вояків звело з ним боротьбу і його відвернули від військових касарень. Крім того горять ліси в стейтах: Ню Йорк, Масачусетс, Конетикат, Пенсилвенія, Вирджінія, Мериленд, Ню Гемпшир, Вермонт і Норт Каролайна. В деяких випадках ті вогні повстали внаслідок необережности людей. Але в інших слідно руку навмисного підпалювання.

БРИТІЙСЬКИЙ ВОЯК СТОЯТИМЕ ПРИ ГРЕЦЬКІМ ДО ОСТАНКУ, КАЖУТЬ У ЛОНДОНІ

Роберт П. Пост, американський кореспондент, пише з Лондону, що британці здають собі добре справу з тяжкого положення в Греції. Одначе вони такого переконання, що боротьба в Греції дала добрі результати. Вже те, що Німеччина має величезні втрати, що десятки тисяч ранених заповнять німецькі шпиталі й будуть свідчити про те, що коштують німців навіть такі невеликі успіхи як в Греції, буде певним ослабленням Гітлера у його власнім нутрі. Бо й так кожний знає, що війна закінчиться деінде, а не в Греції. Тепер іде тільки про те, щоб вдержувати бойові лінії якнайдовше та дати змогу грецьким і британським військам відійти в такі місця, звідки буде можна далі продовжати боротьбу. Та, як заявляє військове командування, усякі дальші зарядження в Греції залежатимуть від грецької команди. Британці оставатимуть там так довго, як довго буде боротись грецький вояк. Дуже можливо, що вже якась частина британців відпливає до Африки. Німецькі звідомлення подають навіть про „затоплення пяти кораблів", що везли війська й амуніцію до Єгипту. Щоб відтяти британцям можливість відпливу, німці постійно бомбардують пристань Пірей. Та це не має нічого спільного з тим, що британці далі бються по геройськи, як і по геройськи боронить своєї землі теж і грецький вояк. Що так є, вистарчить читати німецькі воєнні звідомлення, бо й вони це признають. А стратеґи підкресляють, що німецьке командування з тим числиться.

ЛІВЕ КРИЛО ПРОДЕРЛОСЯ ДО ТЕСАЛІЇ

Найзавзятіша боротьба була досі довкола гори Олімпу. Там стрінули німці майже самі британські сили з Австралії й Нової Зеляндії. Друга така боротьба відбудеться правдоподібно в Тесальській долині, куди ввійшло вже ліве крило німецької армії. Найбільше загрожені є тепер грецькі війська, що були в Альбанії, бо вони готові зістати цілком окружені. Вони держались знаменито в боротьбі з італійцями, але тепер німці готові напасти на їхні зади. Та так дивно виглядає, що греки воліють мати до діла з німцями ніж італійцями. Кажуть, що на випадок замирення Гітлер готов показати себе лаґіднішим від Мусолінія, який не був в силі їх поконати. Німці, як пише Брукс Пітерс, рахують на те, що Греція піддасться при кінці цього тижня.

ЗЕМЛЕТРУС У МЕКСИКУ.—174 жертв у людях начислив уряд Мексика від землетрусу, що товаришив вибухові вулькану Коліма.

На світлині: початок пожару, що почався підчас землетрусу.

УКРАЇНА І КАВКАЗ В НАЙБЛИЖЧІМ ПЛЯНІ ГІТЛЄРА, КАЖУТЬ ДАЛІ В ЛОНДОНІ

ЛОНДОН. — Згідно з тим, що пише Роберт П. Пост, кореспондент часопису „Ню Йорк Таймс", в британських політичних колах панує далі переконання, що Німеччина, якщо тільки закінчить воєнну кампанію в Греції, зверне свої очі на врожайні землі України і на нафту в Баку, на Кавказі. Та спершу буде старатись заняти Дарданелі, щоб забезпечити перед тим, щоб не дістались на Чорне море британські кораблі, що моглиб багато німцям нашкодити, нищачи румунські й болгарські чорноморські пристані, що є тепер під німецькою контролею. Очевидно, що Совети моглиб себе ще врятувати, кажуть далі в Лондоні, але треба булоб їм тепер відважитись стати по боці Туреччини і разом з нею поставити опір німецькій експанзії. Британці є тої думки, що саме тепер треба їм вдержатись якнайдовше на Балканах, щоб довести Совети до зрозуміння ситуації, себто того, до чого змагає Німеччина.

СПЕРШУ НА ТУРЕЧЧИНУ, А ПОТІМ НА УКРАЇНУ.

ІСТАНБУЛ. — Турецькі політики і дипльомати майже згідні щодо того, що німецький наступ буде звернений тепер в сторону Туреччини. Та це буде тільки вступом до нападу Німеччини на СССР. Ті самі турецькі державні мужі переконані, що між Німеччиною і Советами відносини дуже напружені. Очевидно, що припускають, що Німеччина не схоче вести з Туреччиною війни і буде старатись, своїм звичаєм, дістати те, що їй треба, шляхом переговорів.

Що означає розгром Туреччини?

Замітне те, що в Туреччині є того переконання, що Гітлер не осягне нічого, коли розібе Туреччину, якщо мати на увазі його війну з Англією. Розгром Туреччини не буде ударом в Велику Британію, але ударом в СССР. Німеччина зістане скріплена, а Совети ослаблені, що німці дістануть певніший доступ до України і кавказької нафти, а крім того ще матимуть нафту в Ірані й Іраку, а тим самим не будуть залежні від Советів навіть хвилево.

СОВЄТИ ХОТІЛИБ ЗАБРАТИ МОЛДАВІЮ.

БУДАПЕШТ. — Є заворушення в Румунії. Щось там діється, на що нема правдивого вияснення. Тому кружляють найріжнородніші вісти. Кажуть, що всі ці неспокої є поширювані Советами, що, між іншим, громадять більші військові частини над Молдавією, яку готові заняти в найближчому часі. Виглядає на таке, що Румунія готова цілком перестати існувати як самостійна держава, а стати територією, що є під „протекторатом Німеччини" щось таке як Словаччина чи „Ґенеральне Губернаторство", що існує на землях давньої Польщі. Дуже можливо, що при „новім поділі" Німеччина готова дати Советам Молдавію, щоб „тихо сиділи". Усе те є можливе.

ЗЛУЧЕНІ ДЕРЖАВИ І „СИЛЬНА ПОЛЬЩА".

ЛОНДОН. — Бюро Райтера подає, що Антоні Бідл, американський амбасадор при польськім уряді на вигнанню, оглядав польські військові табори разом з польським президентом Рачкевічем, а потім, відповідаючи на запити кореспондента Бюра Райтера, заявив, що між урядом Злучених Держав і урядом Польщі існує порозуміння щодо того, щоб Польща, що повстане по війні, була „сильною державою". Доказом ось такого порозуміння, казав Бідл, є теж побут ген. Сікорського в Злучених Державах.

БРИТАНІЯ И АМЕРИКАНСЬКЕ КОНВОЮВАННЯ.

ЛОНДОН. — Так є, що в Лондоні дуже пильно прислухуються тим американським голосам, що дебатують над справою конвоїв. Та справа являється тепер для Британії надзвичайно важною. Правда виглядає так, що Британія тратить хвилево три рази більше в кораблях, ніж їх буде. Далі є так, що дуже багато з американської допомоги, головно поживи, іде на дно моря. Значить, що з неї Британія не має ніякого пожитку. А це відбивається на населенню британського острова й його відпорности. Зокрема відбивається погано на фізичній силі робітництва, а це знову спиняє воєнні достави, потрібні до дальшого ведення війни. Справа погіршилась ще через події на Середземному морі, де є поважні втрати в кораблях. Іншими словами, положення є таке, що якщо Злучені Держави мають давати допомогу і та допомога має до Англії дійти й їй дійсно домогти у вигрі війни, то треба ту американську доставу конвоювати американськими воєнними кораблями.

"SVOBODA" (UKRAINIAN DAILY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.		SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy	
На рік	$6.00	One year	$6.00
На пів року	$3.25	Six months	$3.25
На три місяці	$1.75	Three months	$1.75
Число з суботи (з англійською частиною):		Friday's Issue (with Ukrainian Weekly):	
На рік	$2.00	One year	$2.00
На пів року	$1.25	Six months	$1.25
В Джерзі Сити і Заграницею:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$9.00	One year	$9.00
На пів року	$4.75	Six months	$4.75
На три місяці	$2.50	Three months	$2.50

ЯК РЕАҐУЮТЬ З МІСЦЬ?

З одної невеликої місцевости, в якій живе невелике число громадян українського роду, надіслано нам одно число польської ґазети, в якій, опираючись на якийсь тайний бюлетин п. н. „Авр", поміщено цілий ряд грубих і непристойних лайок на українців і український рух. Дописувач повідомив нас, що ці непристойні напади так обурили місцевих наших людей, що ті рішили зорґанізувати у себе „Комітет оборони українського імени", який наглядав би в даній місцевости за того роду безпідставними нападами на українців у місцевій пресі й давав відповіди чи вияснення до преси, чи де буде треба. Дописувач, а є ним священик, дораджує, чи не порушитиб того в „Свободі" і піддати, щоб і по інших громадах були покликані до життя під теперішню пору такі „Комітети оборони українського імени", бо вони можуть принести українській справі, а зокрема американцям українського роду, велику користь, даючи зорґанізований відпір ворогам американської й української свободи і правди. Лист кінчиться тим, що практика з місцевим „Комітетом" виказує, що такий спосіб боротьби з неправдою є добрий.

Ми раді, що таке діється, що наші громадяне зачинають розуміти, що справа оборони українського імени мусить стати справою загальною. Під тим не розуміємо того, щоб брався за оборону той, що має добру волю і охоту, але не має до того відповідного знання. Зате ми того переконання, що вже є по громадах такі одиниці, що при добрій волі й використанню того матеріялу, що його подають наші ґазети чи видання англійською мовою, можуть допомогти виясненню української справи і обороні українського імени тим, що подаватимуть правду про український визвольний рух. А коли така справа стане в громаді актуальною до тої міри, що сама громада відчуватиме потребу взятися за таку оборону українського імени, то токі цілком певно знайдуться й відповідні люде між тими, що тут роджені й виховані, а навіть знайдуться такі, що не є з українського роду, а допоможуть цій добрій справі. Головна річ, щоби був хтось в громаді, що слідкував би за такими справами збирав матеріяли, потрібні для оборони українського імени перед ріжного роду наклепами. А які це наклепи, всі добре знаємо.

Зазначимо, що така праця не має нічого спільного з тою, що її веде Конґресовий Комітет, що має висвітлювати українську справу перед американським урядом. Зате матеріяли, що злучені з діяльністю Конґресового Комітету, згл. з діяльністю Конґресу Американських Українців, що відбувся минулого року в Вашинґтоні, можуть і повинні бути використовувані на місцях для вияснення української справи взаґалі, а зокрема ще й для вияснення відношення американських українців до теперішнього світового конфлікту.

ЗБІЛЬШЕННЯ ПОДАТКІВ

Секретар фінансів Генрі Морґентав, за порозумінням і згодою президента Рузвелта, вніс до конґресу домагання, щоб піднести федеральні податки на 33 відсотків і збільшити в той спосіб на одну третину всі податкові приходи. Всі річні податкові приходи малиб виносити 12 і пів біліона долярів. Це ще не буде означати, що усім нам прийдеться платити податки, побільшені на одну третину. Бо, як заявив Морґентав, податки будуть поширені і їх зачнуть платити такі люди, що їх дотепер цілком не платили. Урядови ходить про збільшення на одну третю податкової суми; а яким шляхом це осягне уряд, буде сказано пізніше. Але це певне, що всі ми будемо платити більші податки ніж їх досі платили.

Причина збільшення податків, як вже заявив секретар фінансів, у першу чергу є та, щоб запобігти інфляції. Коли уряд далі виконуватиме кампанію зброєння на борг, покриваючи величезну частину видатків шляхом банкових і бондових позичок, то довжний тягар остаточно буде такий великий, що під ним завалиться навіть така сильна фінансова будівля, яку маємо в Америці. Друга причина, також отверто стверджена секретарем фінансів, є та, щоб людям відобрати дещо гроші і в той спосіб зменшити звишкові тенденції в цінах.

Ми нині є свідками, як робітники всюди добиваються вищих заробітних плат. Підвишки тих плат, як ось у сталевім і вуглекопнім промислі, є доконаним фактом. Ось так робітник збільшить річно свою покупну силу на кілька соток долярів. Маючи цю збільшену покупну силу, робітники зачнуть купувати більше продуктів щоденної потреби. А що вирібна енерґія американської нації в великій частині є повернена на виріб воєнних продуктів, бо навіть автомобілів відтепер будуть виробляти на 20 відсотків менше, ринки не всилі будуть вповні задоволити збільшеної на біліони долярів покупної сили нації. Колиб залишити цю справу без контролі, то наступилоб нервове поспішне купування ріжних продуктів і постійний зріст цін на ті продукти.

Кінець кінців робітники і ціла нація за свою збільшену плату всеодно не дісталиб більше продуктів щоденної потреби. Тих кілька соток підвишки річно пішлоб на покриття підвишки цін на харчі, мешкальні чинши, одежу, напитки, газоліну і т. п. Це лиш слава залишиласяб, що ось робітники добились збільшених плат! Фактично їх плата булаб та сама, а хто знає, чи не менша. Подібне ділось у Франції за часів соціялістичного і ніби робітничого уряду Леона Блюма. Цей великий „братолюб" і „приятель" робітників постарався про те, що були значно піднесені робітничі плати і була вкорочена праця. Робітники величали його за те. Але скоро показалось, що ці реформи були цілковито демаґоґічні, не мали ніякого економічного обґрунтовання і той сам робітничий і братолюбний уряд Блюма мусів скоро обнижати внутрішню вартість франка на 40%. А що робітники пересічно діставали по 10% підвишки, в остаточнім розрахунку французькі робітники зазнали поважної втрати, не рахуючи вже загальної народньої втрати в продукції воєнних і звичайних виробів.

Економічним життям керують закони, яких не може ніхто насилувати. Бо насильство пімститься в однім місці, або другім. Покупна сила грошей стоїть до продуктів в такім самім відношенні, як вода до відра. Коли доливати води до відра, вона остаточно зачне виливатись поза береги. Щоб уникнути виливу, треба або зменшити скільхість води, або взяти більше відро. Подібне з грішми і цінами на продукти: чимбільше гроша добавляти до економічної системи, збільшуючи в той спосіб покупну силу людей, тим більше вгору будуть ті гроші підносити ціни. Щоб зарадити цьому, треба — або зменшити покупну силу, або пропорціонально збільшувати продукти. А що в нинішний час продуктів годі збільшувати, бо велика частина енерґії присвячена воєнним цілям, урядови лишається другий спосіб — шляхом податків зменшувати покупну силу людей. Ось тут у гру вступають податки.

Податки мають ту перевагу над державними позичками, що їх не треба віддавати. Позички також зменшують обіг гроша і покупну силу людей, вдержуючи водночас на місці ціни. Але вони мають ту лиху сторону, що їх колись треба віддавати. Також треба за них платити відсотки. Державна позичка розписана, скажім, на будову якоїсь залізниці, чи каналу, чи електровирібних шлюзів, чи торговельних кораблів — з часом може повернутись у формі зарібків від тих продуктивних підприємств. Але позичка затягнена на виріб десяток тисяч воєнних літаків, повзів, гармат, чи воєнних кораблів ніколи не повернеться. Бо це непродуктивні підприємства. Позички, затягнені державою на того роду продукцію остаточно мусять бути довжникам повернені з податків. Держава мусітиме скорше, чи пізніше стягати з людей податки і ними покривати затягнені раніше позички.

А коли їх всеодно треба стягати з податків, то краще ті податки стягати вже тепер. Бо державна економіка побудована на тих самих засадах, що індивідуальна: коли чоловік чимраз більше задовжується і витрачає більше, ніж заробляє, остаточно дійде до банкроцтва. Збанкротувавши своїм довжникам він платить половину, десятину, одну сотню, з ориґінальних довгів; або просто нічого не платить, бо не має з чого. Подібно робить держава, яка обезцінює доляра на половину, одну десяту і т. д., а нераз цілковито обезцінює його і в той спосіб позбувається довгів.

Маючи на увазі ці явища, можна сказати, що хоч дошкульними будуть ставати державні податки для широкого загалу Америки, краще буде, коли шляхом тих податків уряд не допустить до інфляції, або бодай до дикої, неконтрольованої інфляції. Бо у випадку інфляції потерпів би в першу чергу найширший і найбідніший загал, зокрема потерпілиб ті люди, яким належиться від держави пенсія, випливаюча з державного суспільного обезпечення.

МАЛІ ДЕРЖАВИ І ТЕПЕРЕШНЯ БАЛКАНСЬКА КРІЗА

Визначний англійський державний муж лорд Пальмерстон, колись чимало дивувався, що малі держави є надзвичайно бундючні у своїй заграничній політиці. Це про них він висказав таку фразу: Безличність малих держав не повинна в ніякому разі оправдуватися їхньою маленькістю.

Коли приглянемося ближче, як поступають ось того роду держави в теперішній війні, то признаємо слушність англійському політикови. Вистарчить, щоб кинути оком на саму мозаїку балканських держав, щоб переконатись, що вже сама їхня структура збудована так, що вони мусять безнастанно себе поборювати. Та це ще не оправдує їхньої заборчої політики. Польща також показала, що вона вміє, коли має до діла зо слабшими народами. Знаємо, як то весною 1938 р. польський уряд силою змусив Литву до встановлення дипльоматичних зносин з Варшавою. Литва не хотіла так довго відновляти дипльоматичних зносин з Польщею, поки ця остання не зверне Вильна. Але Ридз-Сміґли та Бек змобілізували 100,000 війська на польсько-литовській границі. І тим способом, під загрозою польського нападу на Литву, литовський уряд навязав нормальні звязки між тими державами.

Коли німецька експанзивна політика натиснула на Чехословаччину, то Польща дуже скоро помогла Німеччині розірвати цю словянську державу й забрала частину трупа, себто Тешен з околицями. Всі в світі гостро осудили такий поступок Польщі. А в рік пізніше сама Польща впала жертвою тої німецької аґресії, яку перед роком так активно й ентузіястично піддержував польський уряд у відношенні до Чехословаччини.

Подібну ролю тепер відіграє задеркувата Мадярщина. Ця мала й цивілізаційно відстала держава грає від кількох літ ролю великодержави. Вона також помагала парцелювати Чехословаччину й за згодою Німеччини забрала Карпатську Україну та частину Словаччини. Це її не вдоволило. При нових перемінах границь Румунії вона знову за згодою Німеччини, загарбала цілий Семигород від Румунії, в якому було велике число немадярського населення. А тепер, коли Югославія в клопотах, Мадярщина, хоч підписала з нею лакт „приязни", виправила свої війська, щоб забрати Бачку та частину Банату. Додамо, що в Бачці є понад 36,000 українців (т. зв. бачванських русинів), які виемігрували туди перед століттям. Нема сумніву, що мадярська окупаційна влада буде жорстоко їх переслідувати, так як це вона робить на Карпатській Україні.

На Югославію машерує не тільки Німеччина, Італія та Мадярщина, але також, як доносять останні звідомлення, Румунія та Болгарія. Ця остання одержала частину Добруджі від Румунії минулої весни й має певні аспірації на частину грецької Македонії. Румунія й собі має претенсії до частини Банату, провінції, що була частиною повоєнної Югославії. Німеччина зручно використовує оті ріжні „апетити" і тим робом всіх їх ослаблює на свою користь.

Коли Югославія вагалася йти з Німеччиною, то німецькі дипльомати обіцяли їй частину Греції з пристаню, Сальонікі та частину Болгарії. Це вказує, як фактично Німеччина поводиться зо своїми союзниками.

Кажуть, що в політиці нема жадного милосердя чи сантименту. Кожна держава старається за всяку ціну, щоб спасти себе коштом другої в цій страшній заверусі. Та проте таки мусить існувати моральний принцип, який мусить вязати певну державу в її політиці. Певно, що тяжко вірити, щоб така мала держава як Болгарія чи Румунія могли ставити чинний спротив Німеччині. Тепер уже запізно. Так само, спізнений був спротив Югославії, Але, на нашу думку, ситуація виглядалаб інакше, колиб всі держави, починаючи від Польщі, через Чехословаччину аж до Мадярщини та Югославії, — були вели інакшу політику; колиб замісць нападати одні на одних, що було на руку Німеччині, були від 1939 р. творили один солідарний фронт. Але, як вже сказно вище, самі малі держави влекшують німцям їх шлях підбоїв.

Зникання малих держав і народів в Европі, це глибоко пригноблююче та траґічне явище. Та коли пригадаємо собі, що велику вину за це поносять також ці самі держави, що впали жертвою німецької аґресії, не можемо не згадати також їх злочинної участи в теперішній траґедії Европи.

Колиб ці держави були свого часу менш захланними, то й нинішня Европа виглядалаб інакше.

„ПОЧЕСНИЙ МИР" — ОЗНАЧАЄ ПЕРЕМОГУ

В. Дюренті береться пояснити фразу, якою часто послугуються японці, коли говорять про війну з Китаєм і свої політичні цілі. Цею фразою є „Почесний мир". Що вона означає?

Японське поняття чести включає не лиш повне задоволення патріотичної гордости, але теж відповідну винагороду за минулі зусилля і жертви, а також якусь ґарантію, або принайменше якусь правдоподібність, запевнення будучих моральних і матеріяльних користей.

Ось під миром Японія розуміє щось можливо дуже близьке до перемоги в випадку Китаю, а відносно до інших країв, з якими є можливий конфлікт, як Злучені Держави, Велика Британія і Росія — стан взаїмного поважання і терпимости, та однакової економічної нагоди.

По трьох і пів роках боротьби в Китаю, в часі якої японська армія, як і морська фльота, мали значні успіхи, є ще мало виглядів на скоре закінчення боротьби. І мало причин вірити, що розкол між головно-командуючим Чіянг-Кай-Шеком і комуністами положить кінець, або значно ослабить спротив китайців.

Але також помиляється той, що дається ввести в блуд висказом, що „Японія держить бика за хвіст у Китаю" або що „японці загрязли в болоті в Китаї" та буде припускати, що „війна обнизила японську мораль, або зменшила японську боєздатність". Та війна спричинила деякі економічні і інші трудності, котрих дійсна причина може бути ріжна. Чужинцеви, що мало знає Японію, видається чимось непослідовним це явище, що хоч в Японії заводиться тоталітарний режім, то не створено досі, уніформної, солідної партії опертя, яка являється конечним чинником у тоталітарній державі.

Найновіші зміни в японськім кабінеті є спрямовані на те, щоб побороти ті трудності.

ВОЛОДИМИР ТАТОМИР

НА ПОДІЛЬСЬКИХ ЛАНАХ

Оповідання з часів визвольних змагань.

(5)

Події за подіями, як ті бурі, проходили над Україною. Не було дня, що не приніс би чогось нового. А нелюдські знущання ворогів над народом, звірські катування наших вояків, що діставалися їм у руки, морозили кров у жилах, заливали ненавистю очі.

Люди жили мов у гарячці. Вся увага й бажання народу збігалися в одному єдиному напрямку — відбити від напасників столицю. І чим ближче українське військо підходило до Києва, тим більше людей огортало нетерпляче вижидання того дня, коли це станеться.

Народ збігався, вистоював юрбою на майданах, на вулицях. Всі балакали про справи, що їх приносили останні вістки, висловлювали свої міркування, гадки, гомоніли, сперечалися.

Нарешті одного дня прийшла вістка:

— Київ наш!!

— Галичани перші на мурах города замаяли жовто-блакитними прапорами!

Народ пянів від радощів, співав пісню подяки Всевишньому й синам Галицької Землі.

— А таки дійшли!

— „А ми нашу славну Україну розвеселимо" — раз-у-раз співали вони!

— І розвеселили!

— Свою Галичину покинули в руках ворога, а серце Батьківщини пішли визволяти!

— І визволили!

*

Сумний увійшов того вечора в хату Мусій. Сумний, як та пізня осінь, захмарений, як те небо перед бурею. Сумний сів кінець стола.

— Що вам, тату? — спитала Ярина.

— Недобре, доню, діється в нас.

— Тату, що ви таке? Ви недужі, тату?

— Ні, доню, а тільки серце крається з болю від нашої недолі! Київ уже наш... Новий воріг його загарбав, як той злодій украв, без бою, підступом. Вертається цар, „єдіна-неделіма"[15]) повстає.

— Що за воріг? Який?

— Денікін[16]), царський ґенерал!

*

І день-у-день докочувалися нові вістки — та що день сумніші, невідрадніші.

Наші відступають!

Забракло їм сил; чи відваги?

Чи ворог дужчий за них?

Ні! Більший ворог від Москви — нівечить, десяткує ряди нашої армії.

Страшна пошесть тифу.

Непобиті ворогом падуть галичани, як ті підтяті серпом зрілі колоски збіжжя, під ударом лютої хороби.

Шляхами, що ними недавно ще йшли бадьорі відділи, сотні, курені, вертаються великі обози недужих. По селах, по містах повно їх.

В гарячці ввижаються їм рідні межі, тужні погляди коханих, найближчих. А то виступають спомини минулого. Бліді обличчя, зі страху та з болю поширені чоловічки очей. Косить смерть невблаганна цілі загони стрільців.

Замісць вояцької пісні — стогони та зойки. Замісць твердого вояцького кроку — скрип возів, а на возах плащами вкриті — тисячі недужих.

Та кого ще гарячка не назначила тавром смерти, той іде, цілко держить кріс у руках, доки люта слабість не звалить і його з ніг.

За стрільцями смерть із косою, перед ними воріг і воріг. За ними пробуджена свідомість селянського люду й тисячі могил, перед ними — невідоме завтра.

Ті марева мерців проїжджали і Слобідку. Краялося з болю Яринине серце, коли дивилася на кістяків, що жили й не жили.

*

А до села почали повертатися новобранці, що недавно ще виходили з села шляхом на Винницю. Як ті злодії, городами та попід тини прокрадалися до своїх хат. Хоч сором палив їх обличчя, хоч сумління термосило грудьми, вони таки верталися. Хто в нових черевиках, військових плащах, хто з крісом під полою. Мов ті каїни, що рідних братів повбивали, ставали перед батьками, жінками. Мов ті каїни, щоб виправдати свій учинок, кидали наклепи на своїх. Себе вибілювали, а десь глибоко в серці придушували докори сумління.

Зрадники!

Не багато їх, а отже і та жмінка готова стадо запаршивити. Пару днів ховалися по хатах, за спідниці мамів, жінок, а далі — звикли, зжилися зі своїм тавром: виходили між людей, заводили дикі гулянки.

Що їм до того, що край у недолі?

Ввечір під звуки гармонії неслися їх пяні вигуки та пісні сороміцькі.

„Ох, яблушко, да куда ти котишся![17]) — ішло луною із закутин села до битого шляху, де проїжджали повні вози недужих стрільців.

Село бокувало від них, оминало їх із ґидоти, згадувало їх нічні бешкети, — та покласти їм край не мало сили, ні часу. Сподівалося ворога, треба було заздалегідь ховати добре свої достатки. Тай зброю, яку хто мав, — а її було немало по наших селах — треба було десь заховати на слушний час — для своїх.

(Дальше буде)

---

[15]) „Єдіная — неделімая", рос. вислів: єдина — неподільна це гасло старих передвоєнних москалів, що, захопивши багато країв під своє панування, все говорили про те, що це одна Росія. Під таким гаслом воював і Денікін, його тримаються й досі всі росіяни й виконують його большевики, хоч ніби кажуть, що кожному народові дають волю.

[16]) Денікін — давній царський ґенерал, що при допомозі держав т. зв. антанти (Франція, Англія й т. д.), хотів відбудувати царську монархістичну Росію, ненавидів українців і переслідував український рух.

[17]) „Ох яблучко" — російська пісенька („частушка"), в ній висміювали визвольні змагання українців. Пісню цю уклали московські большевики й поширювали скрізь по Україні, нарід підбунтовуючи проти своєї української влади.

НА РІЖНІ ТЕМИ

ПІДНЕСЕННЯ ЦІН

Департамент Праці недавно показав, що ціни 28 основних товарів виносять тепер 37 і пів проценту більше, ніж вони виносили в серпні 1939. року. Чи є це природним домагатися серед загального зросту цін, щоби кошт видавництва газети був такий самий, як був перед почняттям воєнної продукції?

ПРОЗРІЛИ?

З нагоди заключення пакту про неагресію між Росією й Японією написав американський колюмніст Вм. Филип Симз:

„На всякий випадок це зовсім ясно, що, коли Японія полізе на Филипинські острови або для якоїнебудь іншої причини зударяться зо Злученими Державами, цей край не може сподіватися допомоги від Росії".

Дет'с райт! Маємо надію, що американці приліплять собі цю научку в капелюх і будуть поглядати на неї за кожним разом, як будуть його скидати й накладати, поки собі раз на все цього не вбють у голову.

І ЦИМ АРМІЯ ВОЮЄ

Полковник Симонс, начальник дивізії запобіжних недуг в уряді здоровля при американській армії, каже:

„Підчас останніх воєн неодна гарна армія була окалічена або й знищена тифом, поворотним тифом, червінкою або холерою".

Деякі люди думають, що успіх залежить тільки від боєвої відваги жовнірів й справности полководців.

МАРНІ НАДІЇ

Коли стало ясним, що сербська армія вже багато довше не буде вдержуватися та що вона незадовго буде розбита німцями, появилися в американських ґазетах статті, що мовляв здача армії ще не означає повної німецької перемоги, бо, мовляв, серби такі завзяті оборонці своєї свободи, що вони навіть по розбитті своїх правильних армій ще довго будуть битися з німцями.

На доказ правдивости своїх слів, вони вказували на досвід останньої війни, в котрій серби розбиті нераз не здавалися, але організувалися наново.

Холодніші воєнні знавці вказують на помилку мірення нинішньої війни іншою, що була двадцять літ тому. За двадцять літ способи воювання змінилися. Передовсім зменшилася можливість для цивільного населення боротися проти правильних державних військ.

ПІД НІМЕЦЬКИМ ОБУХОМ

Джан Гвитейкер описує подрібнично, що робили німці в Італії. Передовсім німецькі офіцири, що ввійшли до ріжних італійських міністерств, полізли до архівів і документів і повибирали з них імена тих італійців, котрі колинебудь дали якийнебудь вислів свойому невдоволенні з Німеччини, німців або націстів. Отже офіцирів, що противилися німецькій окупації; залізничних урядовців, що виступали проти віддавання німецьким військам італійських залізниць; і т. інше.

Цих людей потім німецька тайна поліція („Ґештапо") усувала: одних з їх позицій, інших з їх місць праці, ще інших з їх місць замешкання. Ціла Італія найшлася в той спосіб у руках німців.

Конвенційні Проєкти

[16]

Братство св. Николая, відділ 104, Товариство Запорозька Січ, відділ 155 і Братство св. Василія, відділ 168 У. Н. Союзу, з Перт Амбой, Н. Дж., ухвалили на своїх зборах ось такі проєкти:

1. Щоб відділові урядники були платені з каси У. Н. Союзу, бо вони для него працюють. Відділові каси не можуть їх оплачувати, а за „гонір" ніхто тепер працювати не хоче.

2. Щоб уділювати хорим і покаліченим членам більші запомоги, бо ці, що тепер дістають є замалі.

3. Щоб орган У. Н. Союзу, раз на рік, поміщував відділам безплатно одно оголошення, як баль, пікнік, концерт, або ювилей, бо багато відділів це оголошують на радіо.

4. Щоб конвенція і на будуче відбувалася що 4 роки.

5. Щоб кожному делегатови на конвенції дати змогу висказати домагання його відділу в такий спосіб, як він буде вважати за відповідне.

6. Щоб до головного уряду вибрати і молодих людей, які приучилисяб зі старшими, як провадити організацію.

7. Делегати повинні мати на увазі добро і розвій У. Н. Союзу, а не свої особисті порахунки і за це брати дієти.

8. Щоб малі відділи, що мають менше як 25 членів, старалися їх збільшувати, або щоб лучилися не лиш в часі конвенції для вибору делегата, але й по конвенції. Як би це показалось неможливим, то змінити статут так, щоб делегата мав право вибирати лиш такий відділ, що має 25 членів або більше. Бажаємо конвенції і делегатам якнайкращого успіху в нарадах.

ЗА ВІДДІЛ 104:
Теодор Ющик, предс.;
Михайло Вітів, кас. і дел.;
Гарасим Мисак, секр.

ЗА ВІДДІЛ 155:
Іван Балух, предс.;
В. Дригинич кас. і дел.;
А. Яричевський, секр.;
Іван Ходань, делегат;
Іван Макар, делегат.

ЗА ВІДДІЛ 168:
Григорій Дячишин, предс.;
Микола Марків, касієр;
Пилип Маник, секр. і дел.

ПРО ДИПЛЬОМАТІЮ Й ДИПЛЬОМАТІВ

Ледви чи є такі люди — коли не брати під увагу спортовців і бандитів, що на сторінках часописів займалиб так багато місця, що дипльомати. Майже що дня читаємо, що якийсь посол виїхав і залишив секретаря „чардж д' афейр ад інтерім", що такий і такий сотник став військовим атташе і т. ін. Коли не розуміти всіх таких чужих слів, то й не можемо розуміти змісту міжнародного життя і... не вміємо читати часопису. Тим то хочемо подати нашим читачам кілька основних думок про дипльоматію та про дипльоматів.

*

Слово „дипльоматія" — слово грецьке. Воно має два значення. Перше — це знання форм, взаємин між державами та штука вести переговори з представниками іншої держави. Друге — це ділянка державної адміністрації.

Державна влада має чимало завдань. Вона мусить дбати про лад у державі, про освіту, про здоровля, про грошеві справи, про лучбу (комунікацію: залізниця, почта) й т. д. Кожного з цих справ кермує окреме міністерство, а виконує їх на місці адміністрація. Більша часть міністерств має свою адміністрацію. Міністерство внутрішніх справ має під собою т. зв. загальну адміністрацію; міністерство скарбу — скарбові палати й ріжні нижчі уряди: податків, скарбових оплат, акциз і т. д.; міністерство освіти — кураторії та шкільні інспекторства й т. д. А міністерство закордонних справ, що дбає про державні справи та про справи громадян на чужині, має дві галузі адміністрації: консулярну службу та дипльоматію. Про консулярну справу скажемо іншим разом. Тепер займемося дипльоматією.

Як кожна ділянка адміністрації, і дипльоматія складається з деякого числа урядовців, що працюють у ріжних урядах. Урядовці поділяються на вищих та нижчих (а цих не треба сплутувати з підурядовцями, возними і т. п., що виконують фізичну, тілесну працю). Вищі урядовці, т. зв. концептові*), це люди здебільша з вищою освітою, які вирішують поодинокі справи; нижчі, т. зв. маніпуляційні**), їм помагають: переписують їх рішення, приймають, висилають і порядкують письма та виконують інші подібні канцелярійні справи. Від маніпуляційних урядовців вимагають скінченої середньої освіти, хоч давніше приймали на маніпулянтів і тих, що скінчили 6 кляс середньої школи.

Такі роди урядовців є і в дипльоматичній службі. Нижчі — це всякі начальники канцелярій, канцелісти, писарі, перекладачі, машиністи і т. п.; вищі — це дипльомати.

Подібно, як і інших урядовців, можна укласти й дипльоматів щодо старшинства в подвійну драбинку: за ступнями та за становищем. Ріжницю найкраще буде видко з порівняння з військом, де старшини за ступнем діляться на: четарів, поручників, сотників, отаманів і т. д., а за становищем — на командантів чет, сотень, курінів і т. д. Між цими двома драбинками є звязок, та не є він безоглядний: звичайно чотою командує четар або поручник, сотнею — сотник, курінем — отаман і т. д., але як треба, то поручник може командувати й курінем.

Як виглядає поділ на ступні в дипльоматії?

Як кожний інший державний урядовець, і дипльомат (з французька) „авансує", себто посувається вгору з одного ступня на другий. Як поскладає відповідні іспити і вступить до служби, дістає найнижчий ступінь: „атташе" (по французьки — значить „приділений", дослівно — „привязаний"). Другий ступінь, це секретар II. кляси. В деяких державах титул „атташе" має кандидат на дипльомата перед іспитом; тоді після іспиту дістає він ступінь секретаря III. кляси. Секретар II. кляси „авансує" на секретаря I. кляси, опісля на „радника посольства" чи „амбасади"***), далі на посла II. кляси, на посла I. кляси, а часом доходить і до найвищого ступня — „амбасадора". В деяких державах нема окремого амбасадорського ступня, а є лише титул амбасадора, що його дістає посол I. кляси, коли він кермує амбасадою. Атташе, секретар і радник мають титул „атташе (і т. д.) посольства" або „атташе (і т. д.) амбасади", залежно від того, чи вони працюють у посольстві, чи в амбасаді. Повний титул посла I. кляси є „уповноважений міністер і надзвичайний посол"; титул посла II. кляси — „міністер-резидент".

Так виглядає одна драбинка дипльоматичної служби за ступнями. Друга — куди простіша. Дипльомат може займати лиш одне з двох становищ: шефа (начальника) дипльоматичної станиці, або помічника шефа. — („Життя і знання").

Богдан Галайчук.

---

*) Концепт, латинське слово — самостійна думка, вигадка; концептовий урядовець — що самостійно укладає письма, реферати.

**) Маніпуляція, латинське слово — дія, виконана руками, підручна робота; маніпулянт — підручний урядовець.

***) Амбасада, французьке слово — означає те, що й посольство; та тепер амбасадою звемо дипльоматичне представництво одної великодержави при іншій; посольством — всяке інше дипльоматичне представництво; амбасадою кермує — амбасадор, посольством — посол I. або II. кляси.

СИМВОЛ ДЕМОКРАТІЇ. — В Апенцель, у Швайцарії, ще до цього часу заховався звичай відбувати в першу неділю в травні повні збори громадян.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

ДІТРОЙТ, МІШ.

Український Національний Хор „Думка".

Уже минуло 15 літ діяльности Українського Національного Хору „Думка". Хор „Думка" є одиноким незалежним українським хором в місті Дітройті, бо фактично не є він залежним від будь котрої парохії, чи якого небудь політичного чи партійного угрупування. Він почуває себе залежним від цього українського загалу, серед якого і для якого весь час працює та зпоміж якого добирає співацькі сили.

Спираючися виключно на власні сили, хор переживав дуже важкі хвилі, але ніколи не зломався, а все вперто і з завзяттям прямував до витиченої цілі. А ціллю хору, від першого дня його заснування, було: нести чарівну красу української пісні між чужинців. І не лише співати чужинцям, але також при цій нагоді дати їм вияснення про українську пісню та її значіння, бо нема нації, яка мала би такі пісні, в яких криється вся історія цього народу, ціла слава в повнім блеску, а також і ціла траґедія. А так є з українською піснею і Україною. Пояснення українських пісні чужинцям давали часто адв. І. Кузь, адв. І. Панчук, оба почесні менаджери хору, а найчастіше пояснювала пані Н. Атаманець.

Хор „Думка" у великій мірі переконав своєю піснею багато чужинців, що українці не є тими, за яких до недавна їх уважали. Він здобув для українців загальну симпатію, а мешканці Дітройту гордяться тим, що мають у себе такий хор, який виступає на найкращих сценах та найбільших імпрезах. Доказом повищих слів, хай будуть численні виступи, які хор виконав, та запрошення, які хор має виконати в найближчих днях. Хор завсіди і рік-річно виступав та помагав українським організаціям і товариствам у всіх загально-українських національних святах, як теж помагав у ріжних імпрезах майже всім, і то помагав лише за „Спаси-Біг". Жадне більше свято не обійшлося без хору „Думка", а думаю, що на будуче теж так буде.

Для відмічення пройденого шляху, з нагоди 15-ліття, хор „Думка" рішив відсвяткувати річницю дня 18-го травня в Українськім Народнім Домі при Мартін ул. Хор хоче знати, як український загал міста Дітройту і околиці поможе йому це свято відсвяткувати. Хоче знати, скільки зрозуміння знайде у своїх, та як свої доцінять його мозольну працю, і чи взагалі знайде признання від українців за такі великі заслуги, положені ним для української справи. Все це покажеться в дні 18-го травня в Українськім Народнім Домі при Мартін ул.

П. Дуда,
член хору „Думка".

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ВЕСТ ІСТОН, ПА. — Місячні збори Тов. ім. Богдана Хмельницького, від. 137., котрі мали відбутися 20. квітня, зістали відложені знагоди Свят на неділю, 27. квітня, на 2. годину пополудні, в ґалі парохіяльній. Проситься кожного члена явитися, бо є важні справи до полагодження. — За уряд: Ф. Саґатий, предс.; М. Підгайний, кас.; М. Колодруб, секр.

ПІТСБУРҐ, ПА. — Місячні збори Тов. Роґатинщина, від. 396., відложено цего місяця з третьої неділі по першім на четверту, 27. квітня. Збори відбудуться в домі П. Бекіш, 2114 Тустин ул. Всі члени й членкині мають вирівнати свої довги, бо хто не заплатить своєї місячної вкладки, буде суспендований. Маємо важні справи до полагодження. Збори відкриється точно в годині 5:30 пополудні. — І. Катриняк, секр.

ШІКАҐОВСЬКА ХРОНІКА

подає Степан Куропась.

Концерт і Маніфестація Польсько - Чехословацької згоди відбулися в неділю, дня 23. березня в Ешленд Авдиторії. Концерт цей попередила чотиромісячна підготовча кампанія, участь у якій взяли чеська, польська і словацька преса, радіові години і костели.

Вся підготовча праця і сама маніфестація була під зарядом таких установ як: Польсько - американська Народня Рада, Чесько - американський Народний Союз і Словацький Народний Союз. Крім оголошень в пресі були ще окремі статті на тему чесько-польських взаємин і окремі летючки в обох мовах та ще й англійській. У летючках в англійській мові пише бувший президент „Зйонзку Народового" Ян Ромашкевич про те, що чехи, поляки і словаки є братами у великій словянській родині, та що вони є споріднені своїм походженням, мовою, історією і народніми прикметами, такими, як любов до музики, пісні і штук красних, любовю до свободи, демократії і привязанням до основних принципів християнської моралі.

Знова чехи покликуються на слова Масарика, що сказав: без вільної Польщі не може бути вільної Чехословаччини і навпаки. Стверджують, що в новій Европі з 1918—38 року чогось недоставало. Та приходять до висновку, що тим браком була замала Польща і замала Чехословаччина, які тому не могли встоятися перед наїздом гітлерівської військової машини.

На концерт і маніфестацію прибули всі високі достойники обох народів. Бракувало тільки „простого народу". З цього приводу немало серед провідних поляків і чехів розчарування. Бо саля, яка містить 2,700 крісел, була на половину порожня. Тому першу польсько - чеську спробу братерства в Шікаґо треба вважати невдачею, коли зважити, що аранжували маніфестацію найбільші словянські групи в Шікаґо, що разом нараховують один міліон душ. Прецінь словянський фестівал, який був під зарядом українця, п. Івана Барана, стягнув 6,000 людей на обі вистави.

Програма чехословацько-польського концерту була дуже слаба. Співали чеський, польський і словацький хори. Останній відспівав дві українські пісні „Казала мені мати" і „Вечірний дзвін", які то пісні названо словацькими.

Промовляли, проф. шікаґовського университету, Павло Доглас, на тему словянської єдности, і словацький священик Пелікан. Обидві промови були дуже влучні і добре виголошені. Перший промовець думав, що всі менші словянські народи повинні створити федерацію як рівні з рівними, а не лише чехи, словаки і поляки. Надмінив він і українців і сказав, що доперва тоді можна думати про 100 міліоновий словянський бльок, який мав би силу статити чоло германській гегемонії.

Другий бесідник говорив про організаційні недомагання словян. Говорив дуже до теми, бо якраз ці недомагання були й причиною невдачі цеї широко розголошуваної маніфестації.

Отже перша спроба чесько-польського братання перейшла серед дуже душної атмосфери. Не було надії цього спільного чесько - польського ентузіязму, яке виділо з летючок. Не зжилися з собою ще ці згадані народи й їх братання не є ще природним виявом, а просто конечністю, якої ще може звичайні люди не можуть зрозуміти. Переведено збірку на воєнних збігців всіх трьох народів.

Шікаґо вже перестало бути столицею злочинів, повідомляє Шікаґовський Журнал Права і Кримінології Університету Нортвестерн. Шікаґо мало колись марку міста злочинців, ґенґстерів у пройдисвітів. Причиною цього шікаґовського доробку була прогибіція. Та зі скасованням прогибіції, пропала і недобра шікаґовська слава. Бо коли в 1937 році припадало 1,484 головних злочинів на кожних 100,000 голов мужеського населення міста, то в 1940 р. це число впало до 672, отже, обнижилося більше як до половини. Міська поліція і стейтовий прокуратор значно причинилися до обниження злочинства в місті і доказали, що потрафлять контролювати міське шумовиння.

Невеличка кількість кльонового цукру (бравн шуґер), додана до пересоленої юшки (росолу), зробить юшку можливою до їди.

В. Л. МЕКЕНЗІ КІНҐ, премієр Канади, виходить з Білого Дому в Вашинґтоні по конференції з президентом Рузвелттом, на котрій обговорювано важні питання оборони Злучених Держав і Канади.

З ЛОНДОНСЬКИХ МУЗЕЇВ

Музейна звичка.

Ніхто не знає, чому приїхавши до чужого великого міста, вважає своїм першим обовязком оглянути його музеї. Мабуть тому, що музеї призначені для чужинців і що постійні мешканці рідко туди заходять.

Мало хто йде в музей з думкою, щоби завдяки предметам збереженим у ньому зрозуміти краще країну або місто, куди приїхав. У музеї шукаємо чогось цікавішого, ніж те, що бачимо на вулиці, в готелі або ресторані, або попросту пригадуємо собі, що коли вернемось між земляків, а вони спитають нас, що ми бачили в чужій столиці, тоді найлегше буде назвати її славні музеї.

Заходити в лондонські музеї на це є одна причина більше, ніж в інші европейські. Вічні доші заганяють вас у теплий захист, між мягкі канапи і прикрашені стіни, частіше, ніж у Парижі, та Римі, де вулиця заступає найкращу збірку мистецтва. Але описувати їх не легше, ніж якінебудь інші, і так само недоцільно. Хочете мати якунебудь ідею про образ, різьбу, порцелянову посудину, меблі, королівські догороцінности, килими або зразки ріжних звірів — мусите їх бачити власними очима. Крім цього великі музеї здебільша схожі на себе тим, що могли би стояти не конче в тому місці, де стоять.

„Національна Ґалерія" в Лондоні, як усі великі збірки творів малярства, можуть залишити глибше враження лише тим, що входять туди вже з ясною картиною історії мистецтва. Це саме торкається музеїв „Альберта та Вікторії" багатих етнографічним відділом, чудесної „Колекції Волеса", і здебільша музею нового англійського мистецтва „Тейт Ґалерії", де маємо змогу побачити, що дала Англія своїм малярством у порівнанні з іншими країнами. Країна, де кожна багатша інтеліґентна дівчина вміє малювати так (так само, як у нас грати на фортепяні або співати), таки видала кількох ґеніяльних мистців кисти. Якби можна було докинути тут мистецькі кольорові репродукції Берн Джонса або Тернера, то вони дали би деяке поняття про рід їхнього таланту.

Зате фотографії найзамітніших будівель роблять часто краще враження, ніж у дійсности. Протягом восьми місяців сіра атмосфера затирає їх обриси, не дає глянути на них аж до вершка, коли голова похнюплена від вогкости. Короткою весною і літом ми таки захоплені сонцем і зеленю, що найкращі памятники видаються нам тільки зайвими предметами, які кидають тінь.

Через такі головні площі, як та, яку бачите тут поруч — Велінгтона — перейдете, немовби через продовження відомих віденських вулиць. Великі ворота та колюмни міністерств — міністерства закордонних справ і внутрішніх — не зупинять вас чимнебудь понад пересічні розміри та форми. Хіба коли ввійдете в частину найаристократичнішої дільниці — Пол Мол —, вразить вас дивна її тиша. Тут, де кожний дім має свою історію і де в кожнім твориться щодня історія Англії (а навіть і інших народів!), вуличний рух немовби завмер. Нема тут ні крамниць, ні торговельних підприємств, ні (майже) приватних домів, ні автобусів і трамваїв — усе лиш осідки таких зосереджених у собі недоступних твердинь, як будівлі адміраліції та... клюби.

„Дуга Адміраліції" — головної управи англійської сили — фльоти і недалекий від неї памятник королеви Вікторії промовляють своєрідною імпозантністю. Мало в них суто англійських прикмет. Вони могли би стояти і деінде.

Гвайтгол і Гілдгол.

Цікавішою для лондонського стилю є палата Гвайтгол, на вулиці цієїж назви, що йде від Трафальґар Скверу в напрямку Вестмінстеру; це колишня королівська палата, а ще давніше осідок домінканських черців і архиєпископа. Кожний чужинець з цікавістю приглядається тут зміні кавалерійської варти — вояків в історичних костюмах, що зберігають традицію виконанням своєї служби виключно для паради. Зміна такого відділу складена з сорока „лайфґардє" — неаби яке видовище щодня в 11. годині зранку.

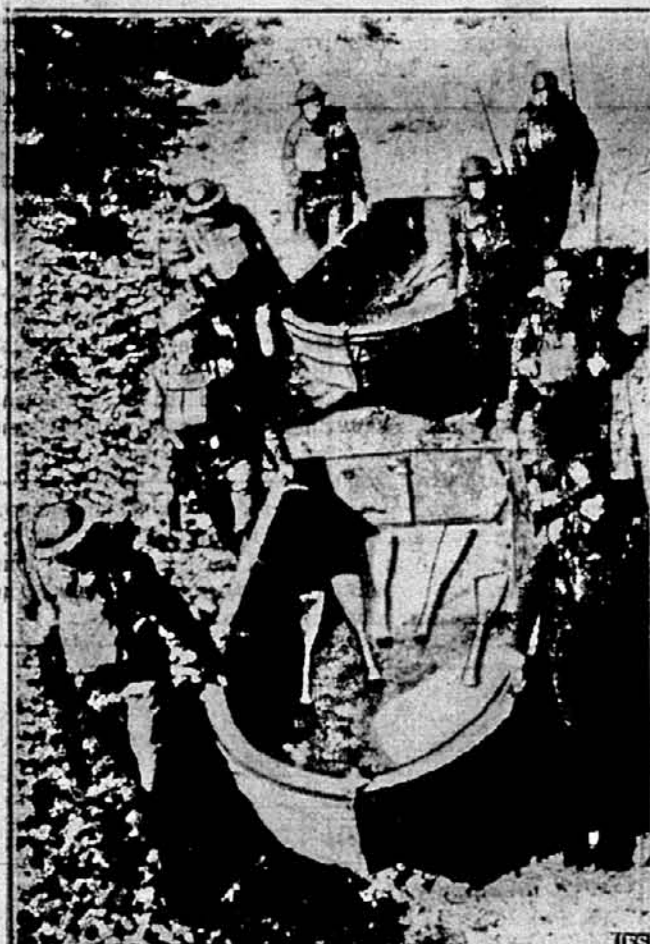
З давної ориґінальної будівлі, що згоріла в 1891 і 1697, лишилася нині лише „бенкетова гала" з 1622 р., перемінена в 1894 р. на військовий музей. У цьому місці можна згадувати неодну подію з анґлійської історії. Тут, повторяю, за Бедекером, кардинал Валсі видавав бенкети; тут Генрик VIII. закохався в нещасливій Анні Болейн і тут помер; тут мешкав славний маляр Гольбайн; звідси вивезли Єлисавету до вязниці Товеру і сюди вернулась вона звідти як англійська королева; звідси Карло I. ішов на шибеницю; тут урядував Олівер Кромвель зі своїм секретарем Мільтоном і тут помер, так само як гулящий і марнотратний Карло II.

Є тут цікавіші памятки деяких великих хвилин. Все те останнє, що мав на собі Наполеон, коли сидів в останне на кріслі в Лонґвуд. Крім цього кістяк його улюбленого коня з під Меренґо. Останній лист Нельсона до своєї коханої Емми, писаний нервовою рукою, безпосередно перед битвою під Трафальґаром, у вірі, що заживе знову щасливо. Його вбрання і ґаманець, — одяг, над яким його моряки билися над його трупом; його меч; щогла з його корабля „Перемога" пробита кулею. Далі: парасоля переможця Наполеона — Велінґтона, серед здобутих ним прапорів, парасоля, яку носив цей великий вояка так, немовби був затабаченим професором ботаніком.

Чимало скажуть нам про англійську традицію ще старовинні збірки т. зв. „Гілдголі" — („ґілдії") осідку головного бурмістра Лондону. Є це друга будівля в Лондоні, на яку і під яку хмарою, мов на Британський Музей, сідають голуби. Якби не вони, можна би перейти мимо цього місця, навіть не обернувши голови на дім. Зате раз у рік, на нашого св. Михайла, 9-го листопада, варт зробити зусилля, щоби попасти на його вулицю. Тоді з нагоди вибору голови мера звідси йде традиційний похід по вулицях міста. Бурмістр і його дружинники прибрані, мов карнавалові цяці, у середновічних костюмах; — золотий віз, ґалебарди, пірнаті шапки, сурми, кінна поліція, а головно вуличні ґави дбають про єдину в своїм роді поважну маскараду.

Та якби в звичайний день закортіло вас оглянути салю, де новий бурмістр дає щороку обід для 1000 представників народу, де влаштовують великі віча з нагоди небуденних суспільних справ та якби загналися до сусідних саль, а побачили, що не всилі спамятати навіть прізвищ усіх великих (більше є між ними менших!) англійців, тоді ідіть знов у інший кінець міста.

(Кінець буде).

МОРЯКИ НА СУШІ.—Жовніри з одного британського піхотинського полку перетягають свої складані човни через сушу, як можна догадатися, з одної води на другу.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

БОЛТИМОР, МД.

Шевченківський концерт.

Як це гарно, коли між двома громадами є якаєсь співпраця, любов, пошана й т. д.

Це можна завважити від якогось часу в громадах Вашингтон і Балтимор. Коли одні щось устроюють, то другі в цей час приїзджають до них, співпрацюють з ними і навпаки.

Недавно болтиморська громада устроїла концерт в честь нашого генія Т. Шевченка.

Щоб це свято випало величавіше, болтиморці запросили вашингтонців, а спеціяльно їхній хор, який вже кілька разів мав нагоду гарно пописатися у Болтимор.

Свято відкрив вступним словом о. Маньовський. В своїм вступнім слові о. Маньовський пояснив значіння того свята та на закінчення сказав, що в таку пору, як тепер, нам треба послухати слів Генія: „Обнимітe брати мої найменшого брата"...

Відтак вашингтонський хор яким дирігує пані Скоцко, співав: американський нац. гимн і три українські пісні. Хор співає прекрасно. В дійсності не хотілося вірити, щоб тут уроджениці могли так відчуло співати і виголошувати так гарно слова. За це публика нагородила їх рясними оплесками. З черги співав болтиморський хор під управою п. Н. Бойка. Хор виконав: „Живи Україно", М. Гайворонського; „Веснівка", сольо М. Бойко; Зійшов місяць; „Образ рожі", сольо М. Бойко, і інші.

Цей хор недавно зорґанізовано і як на короткий час і невеликі сили, то хор співає прекрасно. Після цього виступали діти з української школи. Діти ці є під управою сестер Василіянок. У виступі вони відспівали кілька пісень і віддеклямували кілька віршів.

На другу частину концерту складалися слідуючі точки: сопранове сольо Олі Воздевич; дует — М. Мондріч і М. Скоцко, які виконали три стрілецькі пісні.

По англійськи говорив Гр. Каній.

На кінці вашингтонський хор відспівав чотири пісні, в них „Заповіт" Шевченка.

Саля була переповнена публикою і збірка була зложена на Українську Школу в Болтимор. **М. Г.**

ДОКУМЕНТИ З ЖИТТЯ ІВАНА ФРАНКА.

У львівській університетській бібліотеці найшли цікаві документи, що відносяться до життя Івана Франка. Всіх цих документів, а то свідоцтв зо шкіл, університетських і поліційних записок є 110.

Між іншими цікавий документ з 1880 року, а саме розпорядок коломийського старости в справі видалення Франка з коломийського повіту як небезпечного агітатора. Також цікавий один лист громади в справі віча, на якому виступав Франко і Лесь Мартович. На цьому вічу селяне побили якогось підпанка, що агітував проти Франка.

Все одно.

До Людвика XIV. сказав одного разу котрийсь із його міністрів:

— За гроші, що їх Франція виплатила швайцарським наємним військам, ми моглиб вибрукувати вулицю, що веде з Парижа до Базилеї.

Вожд швайцарських наємників, що стояв побіч і чув ті слова, хитнув притакливо головою і сказав:

— Пан міністр має слушність. Але колиб Ваша Корол. Величність замісць брукувати вулиці, схотіла перекопати канал з Парижа до Базилеї, то його можнаб виповнити кровю швайцарських жовнірів, пролитою в обороні Франції.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ТАВНТОН, МАСС. — Збори Тов. ім. Тараса Шевченка, від. 122., відбудуться в четвер, 24. квітня, в годині 7. вечером, в галі товариства, 14 Мейпл Ев. Обовязком всіх членів прийти на збори. Хто хотів би скорше заплатити, або ким передати, то може на адресу 65 Broadway або 38 Washington St. — Уряд Тов.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА. — Місячні збори Бр. св. Володимира, від. 105., відбудуться в пятницю, 25. квітня. Збори припадали на Великдень. Проситься всіх членів прийти начас в 8. годині вечір і заплатити свої залеглости до відділу. — Мих. Мельник, секр.

ПЛЕЙНФІЛД, Н. ДЖ. — Місячні збори Тов. ім. Івана Франка, від. 372., відбудуться в пятницю, 25. квітня, в годині 8. ввечір, в домі, де звичайно збори відбуваються. Просимо всіх членів прийти на ці збори, бо маємо важні справи до полагодження. — Ю. Голинський, пр.; В. Реновець, кас.; П. Ярема, секр.

ГІТЛЕР НАТИСКАЄ НА ЕСПАНІЮ

ВІШІ. — Панує переконання, що Гітлер домагається від Еспанії перемаршу яких 100,000 німецьких вояків через її територію, щоб заатакувати Ґібральтар. За те обіцяє Гітлер „хоронити" Еспанію перед нападом Британії. В Берліні про те нічого не говорять. Та проте те, про що говорять у Віші, не є не правдоподібним.

ЮГОСЛАВСЬКИЙ УРЯД В ЄРУСАЛИМІ

ЛОНДОН. — Молодий югославський король, Петро II., разом з премієром ген. Сімовичом та югославським міністром заграничних справ Нінчічом, опинились в Єрусалимі, куди прибули літаком, що був по дорозі обстрілюваний, наслідком чого зістав вбитий один з міністрів. Тут проголошено „уряд вільної Югославії", а король видав проклямацію, якою заповідав дальшу боротьбу за прапор Югославії.

ФРАНЦУЗЬКІ КОРАБЛІ В РУКАХ БРИТАНІЇ

ВІШІ. — Французьке міністерство маринарки оголошує, що Велика Британія забрала 139 французьких торговельних кораблів.

ТАРЗАН, ч. 284. Бумеранг.

Як леопард шкірив до Тарзелі свою пащеку, дика дівчина рішилася на останній ризиковний крок, щоб себе врятувати.

З цілої сили, яку вона в собі мала, вона пхнула свій, відносно малий кулак у гортанку кровожадного звіра.

Не знати, як це булоб закінчилось, якби Тарзан у тій саме хвилині не сіпнув був леопарда сильно за ногу.

Звір випустив руку Тарзелі і разом з Тарзаном впав на діл. Падаючи він скрутився і звернув свої зуби тепер до Тарзана.

